రామారావు చతుర్లోకాలు

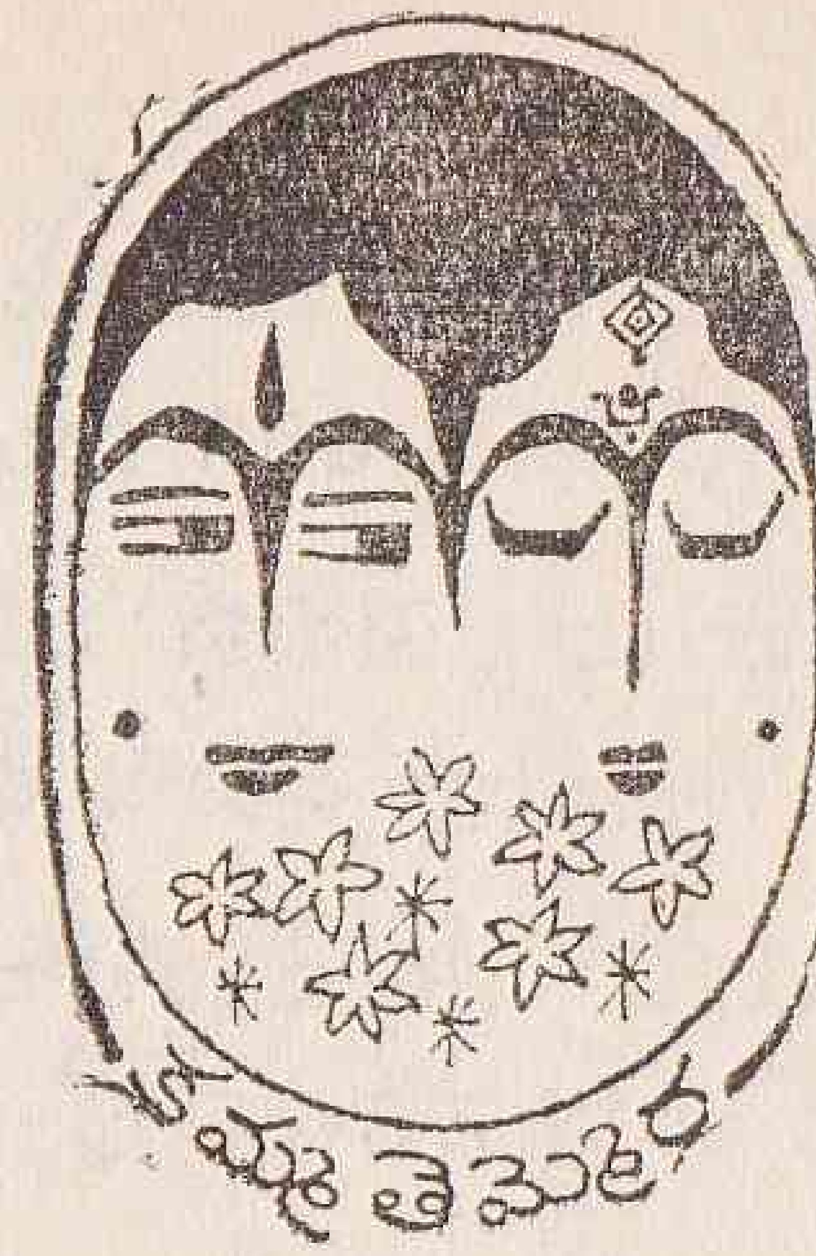

సమయం రాత్రి తొమ్మిది గంటలు. నాలుగంకణాల పూరింట్లో చీకటిలో తెల్లబోతున్న గుడ్డి దీపం ఎదుట కూర్చుని అరమోడ్పు కళ్ళతో ఆలోచిస్తున్నాడు రామారావు. అప్పుడే యిల్లంతా మాటు మణిగింది. ఇక కుర్రాడు నిద్రపోవడ మొకటే తరువాయి. రామారావు భార్య శకుంతల ఉవాచ ప్రకారం ఈ కుర్రకుంక పోయిన జన్మలో ఖజానాకు కావలిగాచిన వాడు! దీప కాంతి వాడిపైకి ప్రసరించ గూడదు. రెండు- ఇంట్లో చీమ చిటుక్కుమన గూడదు. మూడు- ఊయల్లో వేసిన తరువాత నాలుగైదుగడియలసేపు నిర్విరామంగా వూపుతూ వుండాలి.

శకుంతల ఇప్పుడు చేస్తున్న పనే అది! ఒకవైపున కనురెప్పలపైన బరువుగా కూర్చున్న నిద్ర, మరొకవైపున ఎప్పుడెప్పుడు మేను వాలుద్దాం అన్న బడలిక. నిలువునా నిల్చోలేక నూట ఇరవై డిగ్రీలకు వంగిపోయి వూయలతో సాము చేస్తోంది శకుంతల!

జరుగుతున్నది చలికాలం. ఎండాకాలమైతే ఎంతకూ చీకటి పడని సాయంకాలాల్లో ఏటి నడుమ నల్లటి బండపైన కూచొని ఆలోచించుకోడానికి వీలుండేది రామారావుకు! పాడు శిశిరంలో ప్రొద్దు యిట్టే పుట్టి అట్టే మాయమై పోతుంది. ఇక నిశా కాంతను కౌసరడంకన్నా గత్యంతరమేముంది?

రామారావుకు వ్రాయడమే ఉద్యోగం కాదు. భుక్తికోసం అతడు వేరే ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. నిష్కర్షగా చెప్పడానికి వీల్లేదుగానీ నెల రోజుల్లో ఏదో ఒకరోజున అతడిచేతికి రూపాయలు తొంభైనాలుగు ముడు

తున్నాయి. ఈ ఆర్జనలో ఆరుగురు పెద్దవారు, ఓ కుర్రవాడూ వున్న సంసారాన్ని అతడు ఎలా ఎలా ఈదుతున్నాడన్నది మరెప్పుడైనా వ్రాయవలసిన కథ. రామారావు యిప్పుడు వ్రాయదలచుకొంటున్నది ఆ కథ గాదు.

వెండి చంచాను నోటిలో వుంచుకొని పుట్టినవాడు కాదు రామారావు. ఆ విధంగా పుట్టని అసంఖ్యాక దీన మానవానీకంలో రామారావు ఒక్కడు. ఎడమవైపునగాని కుడివైపునగాని అతడి పేరుకు అతికింపులులేవు. అందమగు చోట సర్వమూ అందమే నంటాడు కవి కుల గురువు! ఆ అందంలేని చోట అది లేని లోపాన్ని మరుగుపరచడానికి మరేదైనా అవసరం. నల్లటి కోయిలకు తీయటి గొంతుక భగవంతుడిచ్చిన వరం. వేరొక విధంగా ఆ మాట తనకు సైతం వర్తించక పోదని ఎవరైనా చెబుతే అందుకు అభ్యంతరం చెప్పగలిగే అహంభావం రామారావులో లేదు.

ఏవో నాలుగు ముక్కలు వ్రాయాలేగాని, వ్రాసిన తరువాత "బాగా రాస్తున్నావోయ్" అంటూ వీపు చరచి ప్రోత్సాహమిచ్చేపాటి సహృదయత లోకంలో లేకపోలేదు. ఆ మాట విన్నప్పుడెల్లా ఎదుటి వ్యక్తికేసి చూస్తూ తెల్లబోతుంటాడు రామారావు. అంతకన్నా తాను చేయగలిగిందేముంది!.... తాను చేస్తున్న పని మూలంగా లోకానికి ఉద్ధరింపు కలుగుతుందన్న అత్యాశ రామారావుకు లేదు. అలాంటి తలపోత 'తన కోడి, తన కుంపటి లేకపోతే తెల్లవార' దనుకున్న ముసలావిడ ఊహలా అపహాస్యం పాలుకాగలదని రామారావుకు తెలుసు. జీవనయాత్రాపథంలో మనకు తగిలిన బాధలను, హృదయాన్ని తాకిన ఆవేదనను వ్రాతలో బహిర్గతంచేసి, ఆ రీతిగా ఆలోచనల బరువునుంచి విముక్తి పొందగలిగితే, కాస్త తేలిగ్గా వూపిరి పీల్చుకుంటూ బ్రతకడానికి వీలుంటుందని రామారావు నమ్మకం.

ఒక విధంగా రామారావు అదృష్టవంతుడు. అతడి వ్యాసంగానికి అవసరమైన ముడి సరుకును భగవంతుడు అతడి చుట్టు ప్రక్కల్నే ప్రోదిచేసి పెట్టాడు. కంటికి కనిపించిన వ్యక్తిలోని వైచిత్రి, చెవిదాకా వచ్చిన వార్తలోని నిజం, నేపథ్యసంగీతంలా కొంత వాతావరణం, ఒక్కింత అనుభవం,

ఇంచుక కల్పన - ఈ సరంజామాతో సంవత్సరాల పర్యంతంగా తన వ్యాసంగం కొనసాగించుక పోతున్న రామారావు హృదయం లోలోతుల్లో ఒక్క కోరిక మాత్రం—దీపం క్రింద నీడలా- తీరకనే వుండిపోయింది.

ఇన్నాళ్ళకు ఆ కోరిక కొక రూపం యివ్వగలిగే సావకాశం సమకూరినట్టు తోచింది రామారావుకు. పది పదిహేను నిమిషాలనుంచి అతడు కృత్యాద్యవస్థలో కొట్టుమిట్టాడుతున్నాడు.

* * *

చిమ్మ చీకటిలో మినుకు మినుకు మంటున్న గుడ్డి దీపానికిమల్లే, ఇంట్లో తావులేక పొరిగింట్లో పడుకున్న రామారావు పెదతల్లి నీరవ నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుని దగ్గుతోంది.

ఆ దగ్గువల్ల రామారావుకు హఠాత్తుగా ఓ విషయం స్ఫురించింది. తన కథను ప్రారంభించడానికి ముందుగా తాను పెద్దమ్మను గురించి చెప్పకోక తప్పదు.

పెద్దమ్మ వయసు ఆరో పది దాటింది. బహుశా ఆమె పందొమ్మిదో శతాబ్దం ఆఖరి దశాబ్దంలో పుట్టివుంటుంది. ప్రథమ ప్రపంచ మహా సంగ్రామం జరిగిన రోజుల్లో ఆ యింటికి వచ్చి వుంటుంది. ఆమె కాపురానికి రాగానే అన్నదమ్ములు వేరువేరు కుండల్లో వంటలు ప్రారంభించడం, కాపురాలు విచ్ఛిన్నం కావడం. ఆ యింటిమీది కాకి యీ యింటిపైన వ్రాలకపోవడం మొదలైన సంఘటనలు జరిగాయి. ఈ సంఘటన లన్నింటిలోనూ పెద్దమ్మ పాత్ర చాలా వుంది. వాడగా వాడగా పదునెక్కే ఆయుధాన్ని గురించి వ్రాస్తూ వాషింగ్టన్ యిర్వింగ్ ఆడవారి నాలుకను గురించి ప్రస్తావించాడు. పెద్దమ్మ మాటలు విన్నప్పుడల్లా రామారావుకు ఆ ప్రస్తావన జ్ఞప్తికి వస్తుంది. ఇప్పుడు కాదుగానీ ఆ రోజుల్లో పెద్దమ్మ మాటకు ఇంట్లో తిరుగుండేది కాదేమో! ఆ పూర్వకాలపు ఔన్నత్యాన్ని నెమరుకు తెచ్చుకుంటూ 'కట్టుకున్నాయనగూడా నా మాటకు లోబడే వర్తించారు గదమ్మా!' అని అదో పెద్ద మెరిట్ సర్టిఫికెట్టులా యిప్పటికీ బాహాటంగా చెప్పుకుంటూ వుంటుంది పెద్దమ్మ.

స్వాభిమానం ఏ మనిషిలోనైతే దురభిమానంగా మారుతుందో ఆ మనిషికీ పరిసరాలకూ ఎడతెగని సంఘర్షణ జరుగుతూనే వుంటుంది. ఏదో అపచారం జరిగిపోతున్నట్టుగా బాధ పడడం, ఎదుటివాళ్ళని బాధించడం అలాంటి వాళ్ళ స్వభావమైపోతుంది. అందుకు ప్రత్యక్ష నిదర్శనం రామారావు పెద్దమ్మ.

ఒకానొక పాత్రకు ఏవో కొన్ని గుణాలను సంక్రమింపజేసి, అందని అతకని పరిస్థితుల్లో ప్రవేశపెట్టి తమాషాను తిలకించడం జగన్నాటక సూత్రధారి లీలా వినోదాల్లో ఒకటైతే కావచ్చు! ఆయన రామారావు పెద్దమ్మకు బిడ్డలు లేకుండా చేశారు.

సంఘంలో - అందులోనూ ప్రతివారికి ఎదుటవారి గొడవలే కావల్సి వచ్చే పల్లెటూళ్ళో అనపత్యురాలి బ్రతుకు ఎన్నెన్ని విధాల హీనంగా పరిణమిస్తున్నదన్నది భావుకులు తీరిగ్గా ఆలోచించుకోదగిన విషయం! ఇంటి చుట్టూ జ్ఞాతులున్నారు. వాళ్ళ ఇళ్ళల్లో పనస పళ్ళలాంటి బిడ్డలున్నారు. గొడ్రాలి కంటబడితే ఎక్కడ దిష్టిదోషం తగులుతుందోనని వాళ్ళు తమ బిడ్డల్ని చీర చెరగుల్లో దాచుకుంటారు!

ఎక్కని కొండలు లేవు. చూడని దేవుళ్ళు లేరు. చేయని నోములు లేవు. కానీ ఆశ వదలిపెట్టడం కొందరి స్వభావం కాదు. ఆమె ఆలోచించింది. ఉపాయాంతరాలు లేనేలేవా? లేకేం, భర్తకు పునర్వివాహం చేస్తే!

ఆ శుభకార్యంగూడా నెరవేర్చింది. భగవంతుడు యింకా ఆమెను పరిశోధించాలనుకోలేదు. ద్వితీయ కళత్రానికి సంతానం కలిగింది. రామారావు, అతడి తర్వాత ముగ్గురు ఆడబిడ్డలు భూమిపైకి వచ్చారు.

బిడ్డల పెంపకంలో గూడా రామారావు పెద్దమ్మ ఓ విచిత్రమైన పద్ధతినే అవలంబించింది. ఆమె బిడ్డల పెంపకాన్ని సర్వహక్కులతో తన స్వంతం చేసుకుంది. వాళ్ళ తెలివి వాళ్ళకు వచ్చేదాకా పిల్లలకు తల్లి ఒక పరిచారిక హోదాలో మాత్రమే తెలుసు. ఆమె ప్రభావం పిల్లలపైన అంతగా ప్రసరించింది.

ఇదంతా అలనాటి గాథ! రామారావుకు, అతడి చెల్లెళ్ళలో యిద్దరికీ పెళ్ళిళ్ళు జరిగాయి. ఐతేనేం, కుటుంబంలో యింకా పెద్దమ్మ అధికారం లాంఛనప్రాయంగానైనా జరుగుతూనే వుంది. ఆమె ఆఖరుశ్వాస వదలిపెట్టే దాకా అదలా జరగనూ జరుగుతుంది.

పెద్దమ్మకు ఏ క్షణాన ఎవరిపైన ఆగ్రహం కలుగుతుందో వూహించడం కష్టం. ఆమె యింట్లో తన ప్రాధాన్యం గనుక తగ్గిపోతున్నట్టు తోస్తే చివరకు దగ్గుతూనైనా కూచుంటుంది. మొదట మొదట ఒకటి రెండు పూటలు తిండిమానేసి స్వప్రయత్నంతో తెచ్చుకున్న ఆ దగ్గు కాలక్రమాన అదొక తీరని జబ్బైపోయింది. దానికితోడు ఆమెలో మునుపటి జవసత్వాలు గూడా తగ్గిపోయాయి. కొత్తగా ప్రాణభీతి ఒకటి ఆమెను ఆవహించింది.

'ఇదంతా వట్టి కథాసంగ్రహం మాత్రమే. తీరిగ్గా ఎప్పుడైనా దీన్ని పెంచి పెద్ద కథగా వ్రాస్తే—అప్పుడిది చిత్రాతి చిత్రమైన మానవ జీవిత గాథల్లో ఒకటౌతుంది"—అనుకుంటున్నాడు రామారావు.

"అబ్బబ్బ, ఏం చీకటీగలమ్మా పాడూ!" అంటూ రామారావు తల్లి దుప్పటిని ముఖంపైకి తీసుకుంటోంది.

రామారావు తల్లివైపు చూచాడు. ఇంట్లో దీపమున్నట్టయితే ఆమెకు నిద్రపట్టదు. దీపం లేకపోతే రామారావు వ్రాసుకోవడం సాధ్యం కాదన్న స్పృహగాని, అలవాటు ప్రకారం రోజూ ఏదోకొంత వ్రాసుకోకపోతే అతనికి మతిపోయినంత పనవుతుందన్న పట్టింపుగాని ఆమెకు లేవు. రామారావు ఏం చేసినా, ఏం చెయ్యకపోయినా తన సదుపాయాలు తనకు సమకూరితే ఆమెకదే చాలు! పెద్దమ్మకైతే ఎదుటివారి అదృష్ట దురదృష్టాలను పట్టి ఒకరిపైన ద్వేషమూ ఒకరిపైన ప్రేమ కలుగుతాయి. ఈమె సంగతలా కాదు. మానవులపట్ల ఆమెకున్న అభిమానమే అంతంత మాత్రం! ఆ వున్న అభిమానం కాస్తా కూతుళ్ళపైనే వుంది. రామారావు వల్ల వాళ్ళకేదో తీరని అన్యాయం జరిగిపోతోందన్నదే ఆమెలో ఆరనిచింత! సంవత్సరాని కొకటి రెండు సార్లు వాళ్ళను తీసుకొచ్చి, తీసుకొచ్చిన ప్రతిసారీ ఆరునెలలుంచు

కుని పంపించడం లేదన్నదే ఆమె బెంగ! రామారావు తల్లికి మరొక తీరని కోరిక గూడా వుంది. ఒకసారి కొడుకు కోడల్ని చేయిజేసుకుంటే నేత్రానంద కరంగా చూడవచ్చును గదా అన్నదే ఆ కోరిక! నలభై అయిదేళ్ళ జీవితంలో ఏ మానవప్రాణి మీదా అధికారం చలాయించలేకపోయిన తపన, ఆమెకు కోడల్ని చూడగానే ఉద్రేకిస్తుంది. కాస్త అతిశయోక్తిగా చెప్పాలంటే యిది పిల్లి ఎలుకమీదికి దూకే తంతు లాంటిది. కానీ యిందులో ఎలుక బొత్తిగా ఎలుకగాకపోవటమే వచ్చిన చిక్కు!

రామారావు అప్పుడప్పుడూ ఆలోచిస్తుంటాడు—తల్లి యింత విచిత్రంగా మారిపోవడానికి కారణ మేమిటా అని! ఇందుకు సమాధానంగా అతడు పాతికేళ్ళ సాంసారిక జీవితంలో ఆమెకు కుటుంబంలో లభ్యమైన హీనస్థానాన్ని గురించి, సవతి మూలంగా ఆమె ఎదుర్కోవలసి వచ్చిన దుర్భర పరిస్థితుల్ని గూర్చి మననం చేసుకోవలసి వుంటుంది. ఐతే అదొక పనిగా ఆ దుఃఖ గాథను మననం చేసుకునేంతవరకూ ఆతడి మనసు యింకా మొద్దుబారలేదు. జీవితంలో మరిన్ని ఆటుపోట్లు చవిచూచి తల బట్టకట్టిన తర్వాత రామారావు ఆ పనికి పూనుకుంటాడు.

బిడ్డ కీచుకీచుమని ఏడవడంతో రామారావు తృళ్ళిపడ్డాడు. కానీ మరుక్షణాన్నే అతడి కర్థమైంది—చిరంజీవి నరేంద్రుడైతే అంతకంటే బిగ్గరగా ఏడవగలడనీ, యిప్పుడేడుస్తున్నది చెల్లెలి కూతురు చిరంజీవి శ్రీదేవనీ!

"అమ్మాయ్! బిడ్డ లేచింది. ప్రక్కకు తీసుకో" అంటోంది తల్లి. కానీ హెచ్చరికకు ఏ మాత్రం ఫలితం కనబడక పోవడంచేత ఆమె తనే దుప్పటిపైకి తీసి బిడ్డను తల్లి ప్రక్కలో చేరగిల వేసింది!

చెల్లెలు యింత నిశ్చింతగా ఎలా నిద్రపోగలుగుతోందా అన్నది రామారావు జిజ్ఞాసల్లో ఒకటి. ఒకవేళ నిరాశా, నిద్రా అక్క చెల్లెళ్ళేమో! జీవితంలో నిరాశ, నిస్పృహ మోతాదు మీరిన కొద్దీ, నిద్రకూడా మరీ యింత ముమ్మరంగా మనిషిని ముంచు కొచ్చేస్తుందేమో!

రామారావు బావమరదికి పట్టణంలో లోయర్ డివిజన్ గుమాస్తా వుద్యోగం—అరువుగా దొరికిన అర్ధరూపాయ డిటెక్టివ్ నవలలు చదవడం అతడి హాబీ. అన్ని పనులనుంచీ రిటయిరైన తల్లిదండ్రులు, పెళ్ళి కావల సిన చెల్లెలు, హైస్కూల్లో ప్రతి తరగతిలోనూ ఫెయిల్ కావడమే పనిగా పెట్టుకున్న తమ్ముడు, యిందరికిపైన పట్టణంలో పనులు చేసుకోడానికి వెళ్ళి, వెళ్ళినప్పుడల్లా యింటిని ముట్టడించే బంధువర్గం—యింత మందితో నిండి నిబిడీకృతమైన సంసారం తన స్వల్ప సంపాదనతో స్తిమితంగా సాగదని అత డేనాడో నిర్ధరించుకున్నాడు. ఆ మాట కాస్తా భార్యతోనూ చెప్పేశాడు. ఇద్దరూ కలసి మాట్లాడుకున్నారు. మౌనమే భూషణమను కున్నారు. దూషణ భూషణలు శరీరానికేగానీ ఆత్మకు కాదను కున్నారు. సంయోగ వియోగాలు దైవాధీనాలనుకున్నారు.

ఇంక వాళ్ళను ఈ లోకానికి సంబంధించిన ఏ విషయం మాత్రం బాధించ గలుగుతుంది?

రామారావు ఆలోచన లీసారి గోడకు బల్లిలా కరచుకుని పడు కున్న శకుంతలపైకి ప్రవహించాయి.

నాలు గంకణాల పూరింట్లో మొదటి అంకణంలో పొయ్యి, పాత్రలు, నీళ్ళబానలు- వీటి మధ్య తావు చేసుకుని రామారావు తల్లీ, చెల్లెలు పడుకున్నారు. రెండో అంకణంలో ద్వారం వుంది. మూడో అంకణంలో సగం మేరకు బెంచీలు ఆక్రమిస్తాయి. నాలుగో అంక ణంలో ఒక గాది, నాలుగు దొంతులూ ఉన్నాయి. దురదృష్టవశాత్తు రామారావు ఇంటికి యిరవై గజాల దూరంలో ఓ కొండవాగు పరుగెడు తోంది. అందులోనుంచీ చెమ్మ నేలమట్టానికన్నా తగ్గులోవున్న రామా రావు యింట్లో మూడు, నాలుగు అంకణాల్లోకి వ్యాపిస్తుంది. ఆ చెమ్మ నుంచీ వైదొలగుతూ గోడను ఆశ్రయిస్తోంది శకుంతల!

అవనిలో నా వంటి ఆడ జన్మముకన్న రాయిగా రప్పగా పడివుండ టంగూడా మేలేనన్నది ఓ రచయిత్రి. కాకపోతే, మరి మానవ జన్మ మెత్తి శకుంతల ఏం సుఖపడింది? ఎనిమిదో యేడు జరుగుతుండగా తల్లి

పోయింది, మారుతల్లి కాపురానికి వచ్చింది. అప్పటినుంచీ బ్రతుకంటే ఓ సంఘర్షణ అనే ఆమెకు అర్థమయింది. తండ్రి ఆమెకో మేలు చేయగలిగాడు—శకుంతల చదువుకుంది, ఆ చదువుతో ఓ చిన్న వుద్యోగం చేయగల విశ్వాసం ఆమెకు కద్దు. కానీ తీరా పబ్లిక్ పరీక్షలో ఫెయిలయింది. కాగా ఆ చదువువల్ల పొసైవుండి, ఉద్యోగంచేసి వుంటే ఈ బండెడి చాకిరీ తప్పివుండేది గదా అన్న ఆవేదన మాత్రం మిగిలింది!

"ఏమండీ! మీ రింకా పడుకోలేదా?" తల పైకెత్తి ప్రశ్నించింది శకుంతల.

"పడుకుంటాను" అన్నాడు రామారావు.

"కథ యింకా పూర్తి కాలేదేమిటి?"

"ప్రారంభించకనేపోతే పూర్తయే దెక్కడ? ఓ మనిషిని గురించి కథ వ్రాయా లనుకున్నాను. కానీ ఆలోచించగా వాడికి కథంటూ ఒకటి లేదని తేలింది. పోగా వాడి పుణ్యమా అని నాలుగైదు కథలకు ప్లాట్లు స్ఫురించాయి. ఇప్పుడు కాదు, మ రెప్పుడో వ్రాస్తాను. కాస్త వేడి నీళ్ళుంటే యివ్వు." ఆవలిస్తూ అడిగాడు రామారావు.

"వేడినీ ళ్ళెక్కడున్నాయి? అత్తయ్య కుండను పైకి తీసి పొయ్యిలో నుగ్గులువేసి పడుకున్నారు."

రామారావు తల్లికి చీకటీగలు ఆగర్భ శత్రువులు, ఈ నుగ్గుల ప్రక్రియద్వారా ఆమె ప్రతిరాత్రీ వాటికి మారణహోమం జరుపుతుంది.

రామారావు చల్లగా ఓ టంబ్లరు నీళ్ళు త్రాగి తలుపు తెరచుకుని బయటికి వెళ్ళాడు.

కొట్టంలో కట్టుగూటం దగ్గర నిల్చున్న కపిలగోవు రామారావు కనిపించగానే పగ్గం లాక్కుంటూ గింజుకుంది.

ఆవుకు గడ్డి వేస్తుండగా రామారావుకు ఓ విషయం జ్ఞప్తికి వచ్చింది.

మూడు నెల లప్పుడు....ఓ సెలవు రోజున రామారావు కున్న మూడు గొడ్లను మేతకు తోలు కెళ్ళాడు.

అప్పటికి వానల్లేవు. నిదాఘం. ఆఖరు గరిక పోచగూడా ఎండి మాడి మట్టిదిని పోయింది. ఆవులు కాసేపు కలబండు పట్టలు కొరికాయి. మరి కొంతసేపు గానుగాకు తిన్నాయి. ఆ తరువాత తలలు పైకెత్తుకుని దిక్కులకు బిక్కరించి చూచాయి.

అప్పట్లో నెల్లూరు ప్రాంతంనుంచి కొండల్లా వచ్చేవి కసువు లారీలు. కసువు వెల పాతిక రూపాయలైతే లారీ బాడుగ వంద రూపాయలు!

బక్కచిక్కిన పేదరైతు కడుపు నిండడానికీ ఒక్కరూపాయిచాలదు. డొక్కలెండిన గోవు తాలూకు "ఒళ్ళంతా కడుపు" నిండడానికీ ఒక్క రూపాయి చాలదు.

చేను దున్నిస్తూవుండి ఓ రోజున రామారావు పొలానికి వెళ్ళాడు. పడుకోబోతున్న ఎద్దు కళ్ళల్లో రైతు ఏదో పొడి చల్లుతున్నాడు!

"ఏమిటది?" అన్నాడు రామారావు,

"మిరపప్పొడి" అన్నాడు నెమ్మదిగా రైతు,

"మిరపప్పొడే! ఎద్దు కళ్ళల్లో మిరపప్పొడే! ఎందుకూ!" ఆక్రోశించాడు రామారావు.

"కళ్ళు మండినంతసేపూ ఎద్దు పడుకోదు బాబూ! నీ దగ్గర ఎప్పుడో తీసుకున్నాను కూలి డబ్బులు. మొదట నీ బాకీ తీర్చాలి. ఆపైన నేను దున్నుకోవాలి. ఎద్దు పడుకుంటే కాపురా లేంకావాలి?" అన్నాడు రైతు.

—ఇందాకా ఆలోచిస్తూ వచ్చి తనను తానే మందలించుకున్నాడు రామారావు. ఇవన్నీ ఈ పురిటి గడ్డపైన మంటిలో పుట్టి మంటితో పోరాడి, కడకు మంటిలో కలసిపోనున్న దీన మానవుల జీవిత బృహత్కథలోని చిన్న చిన్న ఉపాఖ్యానాలు. ప్రస్తుతానికి వీటిని స్మృతుల భోషాణంలో పదిల పరచుకుంటే చాలు!

రామారావు ఆదరాబాదరా తొట్టిలోని నీళ్ళతో ముఖమూ, కాళ్ళూ, చేతులూ కడుక్కున్నాడు. పై గుడ్డతో ముఖం తుడుచుకున్నాడు. నాలుగో లోకం తనకోసం ఎదురు చూస్తోందన్న ఊహాతో గబగబా యింట్లో ప్రవేశించాడు.

అన్నట్టు రామారావుకు నాలుగు లోకాలున్నాయి—

ఒకటి ఉద్యోగం. అక్కడ రామారావు అటెండన్సు వేస్తాడు. పాఠాలు చెబుతాడు. పిల్లలను బాదుతాడు. ఇన్‌స్పెక్టరులకు సెల్యూట్లు చేసి, వాళ్ళ చీదరింపులకు వినయపూర్వకంగా సంజాయిషీలు చెప్పుకుంటాడు.

రెండు గృహలోకం. ముఖ్యంగా రామారావు అసమర్థత బయట పడేది యిక్కడే! వైరి వర్గాలమధ్య యుద్ధం చెలరేగితే శాంతిదూతగా వ్యవహరించి పంచశీలను నూరిపోసి విఫలుడై వెల్లకిలపడతాడు. పెద్దవారికి నచ్చచెబుతాడు, పెళ్ళాన్ని ఓదార్చుతాడు. అప్పులవాళ్ళను ఎక్కడివాళ్ళ నక్కడే సర్ది పంపుతాడు. "ఋణానుబంధ రూపేణా పశుపత్నీసుతాలయా" అని అప్పుడప్పుడూ వైరాగ్యంకూడా అవలంబిస్తాడు.

మూడోది సాహిత్యలోకం. అడిగే నాథుడు లేడు గనుక యిచ్ఛా విహారం. ఇక్కడ స్వేచ్ఛా విహంగం రామారావు.

నాలుగోది నిద్రాలోకం. రామారావిప్పుడు ప్రవేశించబోతున్నలోకం.

రామారావు బెంచీపైన పడుకున్నాడు. దుప్పటి కప్పుకున్నాడు. రామారావు జీవితాదర్శాలకూ జీవితావసరాలకూ ఎలాంటి నిష్పత్తి వుందో, అతడి భౌతిక శరీరానికీ ఆ దుప్పటికీ అదే నిష్పత్తి అమల్లో వుంది. రామారావుకు యిరవై యెనిమిదేళ్లు. ఆ దుప్పటికి పద్నాలుగేళ్లు. క్రిందా పైనా నూలుపోగులు జారిపోతున్నాయి. దాన్ని ముఖంపైకి లాక్కుంటే కాళ్ళు వెలుపలుండిపోతాయి. కాదని పాదాలకుగూడా కప్పుకుంటే ముఖం బయటుండిపోతుంది. అందుచేత కాళ్ళను కడుపులో దాచుకుని గట్టిగా దుప్పటి కప్పుకున్నాడు రామారావు!

A sketch - A autobiographical reflections about his surroundings! Author's own?

కథా నిల
శ్రీకాకుళం